

háztartási hulladékot, állatcsontokat, égett csont- és kerámiatöredékeket, import, asztali és házikerámia összeállítható töredékeit, üvegtöredékeket találtunk. A közelben már a D-i metszet alá nyúlt egy másik, kisebb, szintén római leleteket adó gödör.

A munkaterület középső és DK-i részén szórványos, rétegből előkerült kerámia jelezte a terület középső rézkori időleges használatát, É-on két gödörobjektum 1-1 előkerült lelettel, talán szintén ehhez a korszakhoz köthető.

Nem volt datálható két, a munkaterület legdélebbi, ill. K-i részén feltárt, párhuzamos, keskeny, sekély gödrökből, valamint ovális cölöplyukakból álló rendszer, melyek talán kertművelés nyomaiként értelmezhetők.

Középkori (13–16. sz.) birtokközpont és temetkezések (4. munkaterület, 5. lelőhely)

2009. március 19. és szeptember 29. között 8130 m² kutatása során egy több fázisú középkori település 347 objektumát, egy valószínűleg középkori soros temető 8 sírját, s egy ezekhez nem biztosan köthető, magányos csontvázas sírt tártunk fel.

A település nem falu jellegű, hanem valószínűleg egy nagyobb birtoktest központi része lehetett. Időben és térben is két részre bontható: egy korábbra keltezhető, nagyobb alapterületű telep, és egy későbbi, kisebb területen, kissé az előzőre ráfedve létesített egységet tudunk elkülöníteni.

A korábbi egységet egy nagyméretű, trapéz alakú, széles, mély árok veszi körül, melynek bejárata (kétoldalt ívelt lezáródás, és két nagyméretű cölöplyuk – egy szekér által éppen átjárható méretben) a K-i oldalon volt. (Az árok egy jelentős szakaszát már 2007-ben feltártuk a terület É-i részén.) Lényegében egy természetes, É–D-i irányú dombhát D-i végének körülkerítéséről, védelméről van itt szó. Az árkon belül (ill. közvetlenül hozzá kapcsolódva kívülről) különböző felszíni, faszerkezetes építményekhez tartozó cölöplyukak, kisebb vízelvezető árkok, gödrök, kővel falazott kutak, nagyméretű élelem- vagy terménytároló pincék/vermek kerültek elő. Az árkon kívül, attól É-ra egy nagyméretű (19,8×6 m alapterületű), kőalapozású, valószínűleg fa felmenő falú épület maradványai kerültek elő, sajnos csak az alapozás legalsó kőszora szintjén, azonban a ház DNy-i sarkában lévő (7,8×4,6 m alapterületű), szintén kővel falazott pince fala helyenként 1,5 m magasságig megmaradt. Mind a felmenő falak, mind pedig a pince falazása agyagba, földbe rakott, vegyes, többnyire mészkő anyagú. A kövek közt számos újrahasznosított római faragvány is található az omladékból kibontott darabok alapján, néhány téglá is tarkítja a falazatot. A pincébe a házon belülről K-ről, és kívülről, É felől is vezetett altalajba vágott lépcsőjű lejárata. A háztól K-re újabb kővel falazott kút került elő. Az objektumokat nem egyszerre használták. Legkorábbra egy tárlóverem és a kút keltezhető, mindkettőnek 13. századi volt a betöltése. Egy másik nagy,

földbe ásott pince/verem a betöltése alapján a 14. sz. első feléig volt használatban. Az objektumok nagy részét (köztük az épületet és a kerítőárkot is) a leletanyag alapján a 15. sz. első felében töltötték be, de folyamatos használatuk elképzelhető a 13. sz. végétől.

Az árok DK-i szakaszába, a 15. századi betöltésbe egy nagyméretű, ovális alakú, kerámiaégetésre használt kemencét építettek. A kemence munkagödre nagy mennyiségben tartalmazta selejtes, gyengén égetett, azonos típusú vörös kerámia töredékeit.

A későbbi egység a terület D-i felén, kissé ráfedve a korábbi településre, jóval kisebb alapterületen létesült; a korábbihoz hasonló, de némileg sekélyebb, enyhén szilvamag alaprajzú kerítőárkot ástak, melynek szűkebb (kocsi által már nem járható) bejárata É felé nézett. Ennek közepén, nagyjából azonos alapterületre épített, de két különböző épület maradványai kerültek elő. A későbbi, kissé szélesebb falú ház alapozásának legalsó kőszora, ill. helyenként csak falkiszéde maradt meg, használatának idejéről semmit nem tudunk. Ennek belsejében, kissé eltérő tájolással egy szárazon rakott kövekből épült pince jó állapotú, közel 1,5 m magasságban megmaradt falai álltak (9×8,1 m alapterületen), melyhez É felől, a pincefalat visszabontva, később egy földbe vájt kamrarészt toldottak. Építésének pontos ideje nem ismert, betöltése alapján pusztulása a 16. sz. közepére–második felére tehető, s ugyanebben az időben tölthették fel a hozzá tartozó árkot is. A pince felhagyása szerencsés módon nem járt a falak kiszédesével, vagy jelentősebb elomlásával; azok közt a kövek közt, amelyek mégis beomlottak, itt is találtunk római faragványokat, az omladék alatt pedig több nagyobb kőtömb között egy 1. századi római sírsztélé felső, reliefes része is fennmaradt az elhunyt ábrázolásával. A falazat anyaga itt is vegyes, főként mészkő, kevés téglá itt is került a falakba, a fal szövete a másik épületnél megfigyeltnél jóval gondosabb, precízebb kivitelezésre utal.

A feltárt terület ÉNy-i és DK-i részén leletanyaggal nem keltezett, s mindkét kerítőárkon kívül eső, cölöpszerkezetes építmények nyomai kerültek elő.

A két sírsorban jelentkező 8 sír pontosan nem datálható, a stratigráfiai helyzet alapján (egy gyermeksírt a későbbi árok bolygatott) a korábbi település időszakához köthető.

A terület Ny-i szélén a szomszédos 3. munkaterületen tapasztaltnál hasonló módon szórványos őskori kerámia is került elő rétegből, de határozott objektumot itt sem tudunk a korszakhoz kötni.

HAVAS ZOLTÁN – TÓTH ANIKÓ

80. Budapest, III. Hévízi utca–Kunigunda útja (KÖH 68397)

Ró, Kö?

2009. április 29. és május 5. között megfigyelést folytattam az aquincumi katonaváros ÉNy-i negyedében, a fenti utcák kereszteződésében, gázvezeték felújítá-

sánál, régészetileg védett területen. Az összesen kb. 36 m hosszú nyomvonalrész rekonstrukcióját három árok kiásásával végezték. Az É-i és középső szakasz dombháton helyezkedett el, ezért azokban régészeti rétegekre nem lehetett számítani. Ezzel szemben a D-i árokszakaszt egy jelentősebb térszíni mélyedésben nyitották, ahol már várható volt a régészeti réteg a jelenlegi felszínhez viszonylag közeli jelentkezése a szomszédos cella trichora szintén magasan mutatkozó, a modern felszíntől kb. 40–50 cm mélységben fekvő romjai alapján.

A D-i árkot L-alakban, nagyobb kiterjedéssel nyitották meg, mint a korábbi nyomvonalat és így lehetőség nyílt bolygatatlan régészeti rétegek kutatására is a metszetekben. Az árok K-i metszetében a felszíntől számított 70 cm mélységben köves felület, egykori út (középkori vagy újkori) vagy járósínt jelentkezett, alatta a nyesést követően, 20–40 cm vastag szürke agyagos, erősen rozsdafoltos réteget dokumentáltam, amely mocsaras, vízáztatta környezetre utalt. Ez alatt kb. 20 cm vastagságban római réteg (felszíntől kb. 90 cm-től) mutatkozott, amelyet újra egy sárga agyagos homogénebb, majd egy újabb, korábbi római kultúrréteg követett. A „korábbi” római rétegnek már csak a tetejét sikerült megfogni az árok aljában, 4–6 cm vastagságban, amely a felszíntől kb. 1,70 m mélységtől indult. (Eredeti kiterjedésének kutatására nem volt lehetőség a gázzivárgás miatt.) Az árkok kiásása során régészeti lelet nem került elő.

KIRCHHOF ANITA

81. Budapest, III. Huszti út 33/b
(KÖH 56630)

Ró

2009. április 6. és május 8. között próba- és megelőző feltárást végeztünk a telken (18997/2 hrsz.), annak K-i oldalán, régészeti védelem alatt álló területen. A telken és környékén még az 1970-es és 1980-as években Kaba Melinda tárt fel több római kori hamvasztásos sírt és sírkertet.

Először a telek É-i végén egy 18 m hosszú és 6 m széles területet tártunk fel, majd ebből kiindulva, két, egymástól 5 m-re párhuzamosan futó, 2 m széles, 55 m hosszú árkot nyitottunk. A Ny-i árok D-i végétől egy szintén 2 m széles árkot húztunk Ny felé. A tervezett épületet Ny-i irányból lezáró, É–D irányú falalapozás kutatására nem került sor, mivel ennek vonala megegyezett a Kaba Melinda által már korábban feltárt szakasz nyomvonalával.

A mai felszíntől számított 140–160 cm-es mélységben a Kaba Melinda által már részben feltárt római kori temető egy újabb részlete került elő, összesen 21 sírral. Ebből 20 volt hamvasztásos. A szórt hamvas temetkezéseket jól jelezték a zömmel lekerekített sarkú, négyszögletes alakú, paticsos szélű sírfoltok, amelyek két sír kivételével É–D irányba voltak tájolva. Három

esetben tegula- és/vagy mészkődarabokat használtak fel a sírok teljes vagy részleges fedéséhez. Egy esetben a sír belsejében függőlegesen állított mészkőlapokat is alkalmaztak. Két hamvasztásos sírhoz sírkert is tartozott: az egyiket egy mészkővekből falazott, négyszögletes, 55 cm falvastagságú, 180×265 cm nagyságú építmény határolta. Oldalfalaiból már csak az alapozást és a felépítmény legalsó kősorát tudtuk dokumentálni. A másik nagyobb, viszont az újkori bolygatások miatt nagyon rossz megtartású sírkert, 60 cm vastagságú, 470 cm-es felületet határoló kőfallal rendelkezett. A kisebb mészkővekből készült, kötőanyag nélküli alapozásra ebben az esetben is nagyobb méretű, habarcsba rakott mészkövek kerültek. A sír építményt teljes egészében nem lehetett feltárni, mivel az K felé túlnyúlt a kutatási területen. A hamvasztásos sírokból a kalcinátumok mellett a korokra jellemző temetkezési mellékletek: piros korsók, poharak, mécses, érmek kerültek elő. A sírok jelentős része ugyanakkor csak szegényes melléklettel (kerámia-töredékek) rendelkezett.

A sírok ritkás elhelyezkedése ellenére is olyan sírcsoportok rajzolódtak ki a feltárás során, amely csoportok középpontjában a sírkertek állhattak egykoron. Egy-egy csoportot 10–20 m szabad térség is elválasztott egymástól.

A temetőben egyetlen csontvázas, É–D irányú temetkezés került elő. A csontváz körül megmaradt, szabályos formát kirajzoló vasszögek koporsós temetkezést jeleznek. Az egyetlen mellékletet egy a bal kéz ujjpercén talált, rossz megtartású bronzgyűrű jelentette.

A feltárt temetkezések az előzetes vizsgálatok alapján a Kr. u. 2–3. századra keltezhetőek és az aquincumi polgárváros és a canabae közötti úgynevezett Benedek Elek utcai temetőhöz tartoznak.

ANDERKÓ KRISZTIÁN – LASSÁNYI GÁBOR

82. Budapest, III. Huszti út 42–44.
(KÖH 67497)

Ró

2009. február 19. és március 13. között a Budapesti Történelmi Múzeum Aquincumi Múzeuma próbafeltárást végezett a fenti területen, irodaépület építését megelőzően. A területen két helyen nyitottunk kutatóárkot. A kivitelezés alatt álló épület belső udvarán nyitott 2. sz. szonda gépi kiásása után a több mint 2,5 m mély modern feltöltés alatt a további kutatást – biztonsági okokból – abba kellett hagyni. A K–Ny-i tájolású 1. sz. szondát az épülő irodaépülettől É-ra nyitottuk. A szonda alsó mérete mintegy 4×18 m-es volt. Feltáráskor a következő régészeti megfigyeléseket tettük és fázisokat különítettük el.

1. fázis: A szondában a legkorábbi régészeti korú, római kori kerámia-töredékek egy sárga, agyagos, természetes réteg feletti, szürkésbarna, humuszos-agyagos réteg felső részében voltak. A természetes rétegek erőteljesen lejtettek Ny-i és kismértékben É-i irányban.